

OSTNY A OPRÁTKY

Dvě slova z názvu nové knihy **Jiřího Padevěta** (1966) jako by charakterizovaly 20. století, které „se prohnalo dějinami rychlostí chlóru, vypouštěného z tlakových láhví do zákopů nepřítele, rychlostí koberečových náletů a rychlostí, s jakou různé stanné, národní, státní a lidové soudy produkovaly tresty smrti,“ jak píše autor. Století plotů, železných a jiných opon, koncentračních, vyhlazovacích a pracovních táborů, válek, vraždění v zájmu pomýlených ideologií. Jistě, dějiny se opakují, všechno už tady bylo, ale 20. století, na

jedné straně plné pokroku a technických a jiných vymožeností, je také smutným stoletím, jež „rozlámalo miliony lidských osudů na střepy a další miliony obrátilo v prach“. Jiří Padevět je známý svými historickými průvodci (např. *Průvodce prokterorátní Prahou, Tři králové, Krvavé finále* či *Krvavé léto 1945*), které se obracejí k období čtyřicátých let minulého století, k druhé světové válce a jejímu konci. Kniha *Ostny a oprátky* (vydal Host) je jiná: v krátkých příbězích autor popisuje „všední životy v okamžicích, které se později stanou historickými“, jak se píše na obálce. S autorem prolétneme evropské a především české 20. století v klíčových okamžicích; známí i neznámí lidé prožívají obyčejné chvíle těsně před dějinným okamžikem; „malé“ dějiny se tu prolínají s dějinami „velkými“. Žáček A. H., je muž spoluzáci včetně později slavného filozofa Ludwiga Wittgensteina namalují v roce 1904 pod nosem knírek černým krémem na obuv; imaginární setkání Kafky a Lenina v pařížském metru v roce 1911 (samozřejmě aniž jeden druhého zná a ví, o koho jde); Emil Hácha v Lánech; Josef Mašín 15. března 1939; vězni v Osvětimi a jinde; Jan Masaryk v únoru 1948. V kontrastu k tomu úryvky z dobového tisku. Autor opakovaně a záslužně připomíná, že 20. století „zanechalo tolik šrámů, že tu s námi bude navždy“.

MILAN VALDEN

KNÍŽECÍ ŽIVOT

Kníže Karel Schwarzenberg (1937), správce rodinného majetku, bývalý kancléř prezidenta Václava Havla, exministr zahraničních věcí a bývalý senátor, poslanec a neúspěšný kandidát na prezidenta z roku 2013, bývalý, dnes čestný předseda strany TOP 09, lesník a hospodský (jak si sám nechal zapsat do průkazu), je osoba natolik zajímavá, že kniha *Knížecí život*, tedy soubor rozhovorů, které s knížetem vedl **Karel Hvižďala** (1941), vyšla již po šesté (tentokrát v Knižním klubu v edici Universum).

A jak by ne, když má za sebou tak bohatý život a velké zkušenosti a stojí v čele jednoho z nejznámějších šlechtických rodů. Navíc o tom všem umí i zajímavě vyprávět a Karel Hvižďala se umí ptát. Schwarzenberg vypráví nejen o svém rodu, dětství v exilu, politice a lidech, s nimiž se setkal, ale také o historii. Projevuje se jako moudrý, vzdělaný muž s velkým rozhledem, sebeironií, šarmem a vtipem, který umí popsat i negativa vývoje české společnosti po listopadu 1989, kdy se po více než čtyřiceti letech v exilu mohl vrátit domů. Rozhovory spolu oba pánové vedli postupně v letech 1989/1990, 1997, 2001, 2008 a 2015; v novém vydání je i kratičké P.S. z roku letošního. Je tu i Hvižďalův úvod, v němž stručně představuje zpovídáného, prohlášení historické šlechty z let 1938 a 1939, stručné dějiny rodu Schwarzenbergů sepsané Jiřím Zálouhou, rodokmen a řada fotografií (s jednou chybou: místo vídeňského Schwarzenberského paláce, v němž je luxusní hotel, je na fotce palác Belvedere). Karlu Schwarzenbergovi dnes mj. chybí silný vztah lidí k zemi a ke své státnosti: „Je nám to fuk. Je-li nám všechno jedno, stát pojde.“ Říká, že na české politice ho baví čeští politici a že by byl rád, kdyby se o něm jednou psalo: „Nenučil.“ V dovětku z letošního roku trvá na tom, že ho politice stále baví, ale dodává: „Ano, někteří mě baví. Někdy se směju nadále, ovšem někdy je ten smích smíšený s hrůzou.“

MILAN VALDEN

SLEPÉ OKNO

Krása českých zelených detektivek je stále živá! Kdo má sedmdesátá a osmdesátá léta spojená s únikem do světa zločinu a trestu na vlnách knižní edice zelené barvy, rád se dál noří do téhle nostalgie. Jedním z posledních titulů je i *Slepé okno* od **Michala Feibera**. Hlavní hrdina inspektor Houdek se potýká s rozpadem sítnice. Celá první kapitola je barvitým líčením diagnózy i „běhání po doktorech“. Každý mu řekne něco jiného, poradí něco jiného a doporučí něco jiného, co se musí kupovat za vlastní peníze a není na pojišťovnu. Už

tenhle rituál stojí za přečtení. Ovšem tentokrát se díky němu dostane Houdek do péče doktora Tučka a začne zjišťovat, že praktiky lékařské praxe mohou být docela nebezpečné i pro lékaře. Po injekcích do oka, které by měl pravidelně absolvovat i Houdek, zemře jeden z pacientů. Když pak šéflékař spáchá údajnou sebevraždu, pustí se do vyšetřování policie. Těžko psát o detektivce, a nesmět prozradit příliš. Snad jen, že tentokrát se do všeho zamíchá i televize a její redaktoři. Už v úvodu autor píše, že nemá rád dlouhé detektivky, což je fajn, protože my, kteří čteme až do vyprávění vrahy, tedy až do svítání, to vítáme. Tak se podívejme trochu blíže na Michala Feibera, který je sám o sobě tajuplný. Je pseudonymem zkušeného spisovatele Jaroslava Čejky. Názvy jeho prvních detektivek jsou vtipné – *Smrt na swingers party* (tu si fanoušci pamatují z vydávání na pokračování v Nedělních novinách v roce 2000), pak přišla *Smrt po river party* a *Smrt na garden party*. A pořád nikdo nevěděl, kdo je Michal Feiber, i když dostal třetí místo v Ceně Havrana. Přiznám se, že nás čtenáře to zase tolik netrápilo, ale novináři byli nervózní. Postupně získal tento autor mnoho nominací a mnoho cen. Nevím, které si váží nejvíc, ale nám milovníkům inspektora Houdka a jeho týmu je to celkem jedno. Dokud Houdek žije, dokud se mezi knihami zelená naše řada, dotud jsme věrní českým detektivkám.

JARMILA SKOPALOVÁ

DĚDINA

Všechno to sedí! A mně můžete věřit. Já se po padesáti letech, strávených v „tej velkéj“ Praze, přestěhovala do rodinného domu na Vysočinu. A všechny situace jako by se odehrály přímo vedle mě, u sousedů, u jejich dětí. Ve stodole tu trpí divokou kočku, která má jméno Kočka. Vyvedla už spoustu generací koťat a děti díky ní poznaly, jak to chodí v přírodě. První koťata Kočka roztrhala, neuměla se o ně postarat. Několik dalších vrhů jí pozabýjeli kocouři, co se s ní chtěli hodně rychle miliskovat. A tak začala vyvádět koťata do sudu, kam za nimi mohla jen ona. Ale vždyť já vůbec nepišu o knížce **Petry Dvořákové** *Dědina*, ale o úplně jiné dědině. Té, kterou znám já a která je ale navlas podobná té z její knížky. Hned v úvodu autorka upozorňuje, že pro jazykové puritány to bude trochu dobrodružství. Opravdu je, ale všechno to sedí. Zodpovědně jsem prošla přiložený „slovníček cizích slov“, a jediné slovo, které se u nás nepoužívalo, je dódik – dědeček. Ze všech ostatních na mě dýchlo dětství. Z čeho mi naopak zatrnulo, je opravdovost popisu vztahů, motivací, nedorozumění lidí, jejich velmi malá schopnost spolu komunikovat. Babiččino chování ke vnučce Petrunce se bude zdát obyvatelům jiných krajů kruté, ale čtenáři z Vysočiny vědí své. Tenhle kraj je opravdu jiný. V podvědomí tu je například úcta ke zvířatům, která se zabíjí, až když je jejich čas. Rozhodně ale nečekejte planý sentiment, to ani náhodou! Pole, to je poklad. A řádný sedlák jde nejdřív nakrmit dobytek, a pak teprve sebe. Mezi muži a ženami je to na Vysočině přesně takové jako v *Dědině*. Neschopnost sdělovat, zkratkovitá jednání, spíš ticho a zdržovaný vztek z nepochopení než italská domácnost, kde se věci rychle vyčistí. Troufám si říct, že právě to zarputilé mlčení dělá ze zdejších lidí někdy těžko pochopitelné tvory, nečitelné a zvnějšku tvrdé. Ale když je bouřka a vypnou tu proud, pak víte, že se na sousedy, se kterými sotva slova prohodíte, můžete spolehnout. *Dědina* Petry Dvořákové není idyla. Ale přečtete ji jedním dechem.

JARMILA SKOPALOVÁ